

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

ПРИРАЧНИК ЗА МЛАДИНСКА РАБОТА ЗА ЗАШТИТА НА УКАЖУВАЧИ & ИКТ ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

ПРАКТИЧЕН ПРИРАЧНИК ЗА МЛАДИНСКИ
РАБОТНИЦИ, ОРГАНИЗАЦИИ НА ГРАЃАНСКОТО
ОПШТЕСТВО, ЕДУКАТОРИ И ПРАКТИЧАРИ

Развиено во рамките на проектот „Со дигитализација против
корупција“ (Еразмус+)

Декември 2025

ERASMUS-YOUTH-2023-CB

Име на проектот: „Со дигитализација против корупцијата“ во рамки на програмата Erasmus Youth 2023 - Градење капацитети во областа на младите - Западен Балкан.

Број на проект: 101131572

Проектот „Со дигитализација против корупцијата“ е кофинансиран од Европската унија.

Координатор:

NVO Naučno – istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Црна Гора

Организации учеснички:

- Znanstveno-raziskovalno zdruzenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Словенија
- Phiren amenca international network (Phiren amenca) – Белгија
- Приватна научна установа Институт за применети истражувања за бизнис Скопје (IARB)- Република Северна Македонија
- Gagnsaei samtök gegn spillingu (TI-IS) – Исланд
- Qendra open doors (OPEN DOORS) – Албанија
- EPEKA Berlin EV (EPEKA BERLIN EV) – Германија
- Europe for you, z.s. (EUROPE FOR YOU) – Чешка
- Center for education and training Prizren (CET-PRIZREN) – Косово
- Scientific and research association for art, cultural an educational programmes and technology EPEKA (EPEKA Србија) – Србија
- Fundacija europejski instytut outsourcingu (EOIF) – Полска
- Udruženje Akustikum - muzička omladina JMBH (AKUSTIKUM) – Босна и Херцеговина
- Lxkia izcilik ve doga sporlari kulubu dernegi (LIDOSK) – Турција
- Arcigay (ACIGAY APS) – Италија
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Исланд
- Skupnost Občin Slovenije - Словенија
- Institut Jožef Stefan - Словенија

Автори:

- Udruženje Akustikum - muzička omladina JMBH (AKUSTIKUM) – Босна и Херцеговина
- Scientific and research association for art, cultural an educational programmes and technology EPEKA (EPEKA Serbia) – Србија
- NVO Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Црна Гора
- Znanstveno-raziskovalno zdruzenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Словенија
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Исланд

ОГРАДУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ

Информациите и ставовите наведени во овој Прирачник се ставови на Институтот за применети истражувања за бизнис и не мора нужно да го одразуваат официјалното мислење на Европската Унија или на која било друга финансирачка институција. Ниту институциите на Европската Унија, нитукое било лице што постапува во нивно име, не можат да бидат одговорни за употребата што може да се направи на информациите содржани во овој документ.

СОДРЖИНА

04	ВОВЕД	15	МОДУЛ 5: ЗАШТИТА, УПАТУВАЊЕ И ОРГАНИЗАЦИСКА ПОДГОТВЕНОСТ
05	ЗА КОГО Е ОВОЈ ПРИРАЧНИК И КАКО ДА СЕ КОРИСТИ	17	ПРЕДЛОЖЕНИ ФОРМАТИ ЗА ОБУКА
06	ПРИНЦИПИ НА ФАСИЛИТАЦИЈА ЗА ЧУВСТВИТЕЛНА АНТИКОРУПЦИСКА РАБОТА	18	ПРАКТИЧНИ МАТЕРИЈАЛИ И АЛАТКИ ЗА ТРЕНЕРИ
07	МОДУЛ 1: РАЗБИРАЊЕ НА УКАЖУВАЊЕТО И ПРАВНАТА ЗАШТИТА	19	СТУДИИ НА СЛУЧАЈ ЗА РАБОТИЛНИЦИ
09	МОДУЛ 2: ДИГИТАЛНИ АЛАТКИ, БЕЗБЕДНОСТ И БЕЗБЕДНО ПРИЈАВУВАЊЕ	20	РЕЧНИК И ПРЕПОРАЧАНИ РЕСУРСИ
11	МОДУЛ 3: ЕТИКА, ГРАЃАНСКА ХРАБРОСТ И УЛОГАТА НА МЛАДИНСКАТА РАБОТА	21	ЗАКЛУЧОК И СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
13	МОДУЛ 4: ДИЗАЈНИРАЊЕ МЛАДИНСКИ АНТИКОРУПЦИСКИ АКТИВНОСТИ		

ВОВЕД

Корупцијата ја нарушува довербата, ја намалува правичноста и го ослабува демократскиот живот. Младите ги чувствуваат нејзините последици во образованието, вработувањето, пристапот до услуги, локалната самоуправа и можностите за учество. Истовремено, многу млади не се сигурни како изгледа неправилноста во практика, како безбедно да ја пријават и каде да побараат поддршка.

Укажувачите имаат важна улога во заштитата на јавниот интерес преку проговорување за измама, злоупотреба на моќ, судири на интереси, злоупотреба на средства, закани по здравјето и безбедноста или други сериозни неправилности. Сепак, пријавувањето неправилности може да ги изложи луѓето на одмазда, изолација, дигитален ризик и емоционален притисок. Од таа причина, заштитата на укажувачите не е само правно прашање; таа е и прашање на младинска работа, етика, заштита и дигитална писменост. Овој проширен прирачник е подготвен за да им помогне на младинските работници, организациите на граѓанското општество, фасилитаторите и едукаторите во заедницата одговорно да ѝ пристапат на темата. Тој се надоврзува на оригиналниот Прирачник за младинска работа и додава практична структура, појасни исходи од учење, белешки за фасилитација, насоки за управување со ризик, идеи за работилници и алатки што може да се приспособат на различни земји и организациски контексти.

Главна цел

Да им помогне на младинските работници и практичари да создадат безбедни, информирани и кон дејствување насочени простори за учење во кои младите можат да ја разберат корупцијата, да ја препознаат вредноста на укажувањето, да научат како дигитално и етички да се заштитат и да идентификуваат доверливи патишта за поддршка.

ЗА КОГО Е ОВОЈ ПРИРАЧНИК И КАКО ДА СЕ КОРИСТИ

Овој прирачник е наменет за:

- младински работници и младински организации кои сакаат да интегрираат теми за интегритет и борба против корупција во неформалното образование;
- организации на граѓанското општество кои поддржуваат отчетност на заедницата, транспарентност, инклузија и човекови права;
- едукатори, тренери и фасилитатори кои водат работилници, размени, кампањи или сесии за врсничко учење;
- практичари во заедницата кои може да бидат првиот доверлив контакт за млада личност која била сведок на неправилност.

Прирачникот можете да го користите на неколку начини:

- како целосна обука од 1 до 3 дена што ги опфаќа сите модули;
- како пократка тематска работилница фокусирана на едно прашање, како дигитална безбедност или етички дилеми;
- како ресурс за подготовка на тренерите пред спроведување антикорупциски активности;
- како внатрешна организациска референца за упатување, заштита и побезбедна комуникација..

Важна практична белешка

Овој прирачник не ја заменува правната помош, психолошкото советување или формалните механизми за пријавување. Тој е практичен водич за образование и поддршка. Кога ќе се појават вистински случаи, фасилитаторите треба да ги знаат своите граници, да избегнуваат ризични ветувања и да ги упатат учесниците кон квалификувани служби кога е потребно.

ПРИНЦИПИ НА ФАСИЛИТАЦИЈА ЗА ЧУВСТВИТЕЛНА АНТИКОРУПЦИСКА РАБОТА

Бидејќи укажувањето може да вклучува страв, ризик, срам, лутина или траума, фасилитацијата секогаш треба да биде внимателна и насочена кон учесниците. Се препорачуваат следниве принципи:

- Создајте безбедна и доброволна средина за учење. Ниту еден учесник не треба да биде под притисок да открива лични искуства или чувствителни детали.
- Користете примери и студии на случај пред да разговарате за реални ситуации. Ова им дава дистанца на учесниците и го намалува ризикот.
- Бидете транспарентни за вашата улога. Тренерот не е истражител, адвокат или новинар, освен ако изрично не дејствува во тој капацитет.
- Одвојте го образованието од формалното пријавување. Просторите за обука можат да објаснат опции, но не треба да станат импровизирани канали за пријавување, освен ако се воспоставени соодветни процедури.
- Размислувајте за инклузија. Млади со помалку можности, малцински групи, LGBTQI+ млади, млади мигранти или млади во несигурно вработување може да се соочат со дополнителни ризици кога ќе проговорат.
- Завршете ги сесиите со смирување и информации за поддршка, особено по емоционално тешка дискусија.

МОДУЛ 1: РАЗБИРАЊЕ НА УКАЖУВАЊЕТО И ПРАВНАТА ЗАШТИТА

Цел на модулот

Овој модул го воведува основниот концепт на укажување, објаснува зошто е важен за демократските општества и учеството на младите, и дава пристапен преглед на принципите на правна заштита.

Исходи од учење

- да го дефинираат укажувањето со едноставен јазик и да го разликуваат од гласини, лични спорови или злонамерни обвинувања;
- да идентификуваат вообичаени облици на неправилности што може да оправдаат пријавување;
- да ја разберат целта на рамките за правна заштита, вклучувајќи доверливост, канали за пријавување и заштитни мерки против одмазда;
- да размислат зошто механизмите за заштита се важни за јавната доверба и отчетност.

Клучни концепти

Укажувањето е откривање информации за неправилност што го засега јавниот интерес. Тоа може да вклучува корупција, измама, злоупотреба на функција, неправилности во јавни набавки, непотизам, фалсификувани документи, сериозни етички прекршувања, штета врз животната средина, небезбедни практики или злоупотреба на јавни или донаторски средства. Укажувачот може да пријави внатрешно во организацијата, надворешно до надлежен орган или, во некои контексти, јавно кога другите канали ќе потфрлат или се небезбедни.

Добра воведна разлика за учесниците е разликата меѓу сомнеж, загриженост и доказ. Луѓето не мора секогаш да имаат совршен доказ пред да изнесат загриженост, но треба да ја разберат важноста на пријавување во добра вера, фактичка точност, документирање и избегнување непромислено споделување.

На европско ниво, Директивата (ЕУ) 2019/1937 воспостави минимални стандарди за заштита на лицата кои пријавуваат прекршувања на правото на Унијата. Тренерите може да се повикаат и на стандардите на Советот на Европа и на релевантните национални

закони. Во практика, на учесниците обично повеќе им требаат објаснети принципи отколку правни детали: доверливост, достапни канали за пријавување, забрана на одмазда, обврски за постапување и пристап до поддршка.

Белешка за тренерот

Избегнувајте укажувањето да го претставувате само како херојски чин. Корисно е да се признае храброста, но и да се нормализира одговорното пријавување како дел од здрава институционална култура, етичко граѓанство и грижа за заедницата.

Предложена активност: мапирање на перцепции

Побарајте од учесниците да ги напишат првите три збора што ги поврзуваат со терминот „укажувач“. Соберете ги одговорите на флипчарт или дигитална табла, потоа групирајте ги во теми како страв, храброст, предавство, правда, ризик и одговорност. Користете ги моделите за дискусија за локалните ставови и стигмата.

Поттикнувачки прашања за дискусија

- Со какви видови неправилности младите најчесто се среќаваат во секојдневниот живот?
- Зошто многу луѓе молчат дури и кога веруваат дека нешто не е во ред?
- Кои заштити треба да ги гарантира секој правичен систем за пријавување?

Кратка содржина за материјал за учесници

Концепт	Објаснување со едноставен јазик	Примери
Укажување	Пријавување неправилност во јавен интерес	Измама, поткуп, злоупотреба на набавки, небезбедни практики
Одмазда	Негативни последици поради проговорување	Закани, изолација, отказ, притисок, кампањи за оцрнување
Доверливост	Заштита на идентитетот на пријавувачот	Ограничен пристап до идентитетот, безбедно ракување со информации

МОДУЛ 2: ДИГИТАЛНИ АЛАТКИ, БЕЗБЕДНОСТ И БЕЗБЕДНО ПРИЈАВУВАЊЕ

Цел на модулот

Овој модул им помага на учесниците да разберат како дигиталните алатки можат да поддржат безбедно пријавување и транспарентност, истовремено нагласувајќи ги ризиците од надзор, небезбедна комуникација и слаба дигитална хигиена.

Исходи од учење

- да ја препознаат улогата на шифрираната комуникација, анонимните системи за пријавување и безбедното споделување датотеки;
- да идентификуваат вообичаени дигитални ризици како фишинг, изложување метаподатоци, небезбеден Wi-Fi, слаби лозинки и споделување уреди;
- да применат основни чекори на дигитална хигиена пред, за време и по пријавување;
- да споредуваат алатки не само според удобност, туку и според приватност, пристапност и соодветност.

Основна содржина

Дигиталните алатки можат да го направат пријавувањето побезбедно и поефикасно, но само кога корисниците ги разбираат нивните ограничувања. Младите учесници често претпоставуваат дека вообичаените апликации се автоматски безбедни. Затоа овој модул се фокусира на секојдневно донесување одлуки: која алатка да се користи, што да не се споделува, како да се намали следливоста и како ненамерно да не се изложат други луѓе.

Примери што тренерите може да ги воведат вклучуваат апликации за шифрирана комуникација, услуги за е-пошта што ја почитуваат приватноста, безбедни платформи за пријавување, алатки за анонимно прелистување и едноставни опции за споделување датотеки со силни контроли за пристап. Образовната цел не е да се преоптоварат учесниците со технички детали, туку да им се помогне да прават побезбедни избори и да препознаат кога е потребна специјалистичка поддршка.

Основна листа за дигитална хигиена

Користете силни уникатни лозинки; активирајте двофакторска автентикација каде што е можно; одделете ја личната и чувствителната комуникација; размислувајте за метаподатоците во датотеки, фотографии и слики од екран; избегнувајте испраќање чувствителни информации преку небезбедни мрежи; и документирајте што е испратено, кога и преку кој канал.

Предложена активност: споредба на алатки

Во мали групи, побарајте од учесниците да споредат две алатки што се користат за комуникација или пријавување. Тие треба да разгледаат шифрирање, заштита на идентитет, леснотија на користење, задржување податоци, пристап на споделени уреди и ризици што остануваат дури и кога алатката е технички безбедна.

Категорија	Примери на алатки	Предности	На што да се внимава
Пораки	Signal или други шифрирани месинџери	Брза комуникација; силно шифрирање	Изложување телефонски број; резервни копии; пристап до уредот од други
Е-пошта	Услуги за е-пошта фокусирани на приватност	Корисно за подолги записи и прилози	Метаподатоците остануваат релевантни; безбедноста на сандачето и понатаму е важна
Платформи за пријавување	Системи од типот GlobaLeaks / SecureDrop	Структуриран прием, функции за анонимност, поставување докази	Бара организациски капацитет и јасно следење
Прелистување и пристап	Tor Browser или прелистување со свест за приватност	Може да ја намали следливоста и да поддржи анонимен пристап	Крива на учење; погрешна употреба може да создаде лажна сигурност

Прашања за размислување

- Што прави една алатка да изгледа безбедна, а што навистина ја прави побезбедна?
- Како удобноста може да стане безбедносен ризик?
- Што треба да каже младински работник кога не е сигурен дали дигиталниот план на учесникот е доволно безбеден?

МОДУЛ 3: ЕТИКА, ГРАЃАНСКА ХРАБРОСТ И УЛОГАТА НА МЛАДИНСКАТА РАБОТА

Цел на модулот

Овој модул ја истражува моралната страна на проговорувањето: вредности, доверба, солидарност, дилеми и поддржувачката улога што младинските работници можат да ја имаат без да го преземат одлучувањето од учесниците.

Исходи од учење

- да размислуваат за етички тензии како лојалност наспроти интегритет, молчење наспроти одговорност и претпазливост наспроти храброст;
- да ја разберат поддржувачката улога на младинските работници како доверливи возрасни лица, ментори и точки за упатување;
- да практикуваат комуникација без осудување кога млада личност изнесува загриженост;
- да развијат пристап кон работата на интегритет заснован на вредности со разновидни младински групи.

Основна содржина

За укажувањето често се зборува преку правни процедури, но многу реални одлуки се случуваат пред да започнат формалните процедури. Луѓето се прашуваат дали вреди да се проговори, дали некој ќе им верува, дали ќе им наштетат на колегите или дали молчењето ги прави соучесници. Ова се етички прашања исто колку и правни.

Од младинските работници не се очекува да го решат секој случај. Нивната улога често е да слушаат, да помогнат ситуацијата да се структурира, да ја намалат паниката, да избегнат штета, да поддржат информирано донесување одлуки и да ја поврзат младата личност со поспецијализирана помош. Дobar одговор во младинската работа комбинира емпатија, доверливост, искрени граници и практична ориентација.

Добра практика за младински работници

Слушајте без испрашување. Разјаснете ги непосредните безбедносни загрижености. Избегнувајте ветувања што не можете да ги исполните. Поттикнувајте фактичко размислување наместо шпекулации. Објаснете опции и ограничувања. Запишувајте само она што е неопходно и заштитете ги информациите што ги поседувате.

Вежба со играње улоги

Сценарио: млад волонтер му кажува на младински работник дека локална организација можеби злоупотребува проектни пари. Учесниците играат четири позиции: младата личност, младинскиот работник, претставникот на организацијата и врсник. Дебрифингот се фокусира на емоции, моќ, страв, докази и безбедни следни чекори.

Дискусија за вредности

- Кога лојалноста кон групата станува штетно молчење?
- Каква поддршка му е потребна на едно лице пред да може да дејствува со граѓанска храброст?
- Како младинската работа може да гради интегритет без морализирање или посрамување?

МОДУЛ 4: ДИЗАЈНИРАЊЕ МЛАДИНСКИ АНТИКОРУПЦИСКИ АКТИВНОСТИ

Цел на модулот

Овој модул го претвора знаењето во практика така што им помага на учесниците да дизајнираат работилници, кампањи и активности за врсничко учење што се реалистични, ангажирачки и безбедни.

Исходи од учење

- да преведат сложени антикорупциски теми во пристапни формати пријателски за младите;
- да дизајнираат мала активност или кампања за подигање свест со јасна цел и публика;
- да вклучат ризик, етика и патишта за поддршка во комуникацискиот дизајн;
- да проценат дали активноста промовира зајакнување, а не страв или сензационализам.

Основна содржина

Младите е поверојатно да се вклучат во темата кога активностите се конкретни и релевантни. Наместо да се зборува само за институции, фасилитаторите можат да започнат со секојдневни искуства: неправедни процеси на избор, недостиг на транспарентност околу буџети, фаворизирање во училиште или локални клубови, или небезбедни начини на кои луѓето се притискаат да молчат.

Креативните формати се особено корисни во младинската работа: кратко видео, подкаст, врсничка дискусија, стрипови, дебата, раскажување приказни на социјални медиуми, мапирање на заедницата и симулациски вежби. Најсилните активности комбинираат три елементи: препознавање на проблемот, практично знаење за побезбедно дејствување и реалистичен пат за поддршка.

Мини планер за кампања

Елемент	Водечко прашање	Примери	Белешки
Цел	Што треба да се промени по активноста?	Подигање свест; градење доверба за пријавување; мапирање служби за поддршка	Целите нека бидат реалистични
Публика	За кого е?	Средношколци; младински лидери; волонтери; локална заедница	Приспособете јазик и формат
Порака	Која е основната порака?	Безбедното проговорување е важно; интегритетот ги штити сите	Избегнувајте пораки само со страв
Безбедност	Што може да тргне наопаку и како ќе го намалите ризикот?	Анонимно учество; правила за модерирање; контакти за упатување	Планирајте пред објавување

Предложена групна задача

Побарајте од секоја група да дизајнира четиринеделен младински акциски план за интегритет или безбедно пријавување. Секој план треба да вклучи цел, целна група, клучна порака, една онлајн активност, една офлајн активност, процена на ризик и метод за следење.

Прашања за дебрифинг

- Дали активноста информира, зајакнува и заштитува?
- Дали вклучивте контакти за поддршка или само пораки за подигање свест?
- Дали вашата активност случајно може да ги изложи учесниците или да поттикне небезбедно откривање?

МОДУЛ 5: ЗАШТИТА, УПАТУВАЊЕ И ОРГАНИЗАЦИСКА ПОДГОТВЕНОСТ

Зошто е важен овој модул

Многу прирачници запираат кај свесноста и пријавувањето, но на младинските организации им е потребен и слој на подготвеност. Ако учесник изнесе сериозна загриженост, организацијата треба да знае како да одговори безбедно, етички и пропорционално.

Исходи од учење

- да идентификуваат прашања за заштита и должност на грижа поврзани со дискусии за укажување;
- да разликуваат образовна поддршка, емоционална поддршка и формално постапување со случај;
- да развијат едноставен внатрешен пат за упатување за тренери и младински работници;
- да ја разберат важноста на документирање, доверливост и безбедно чување.

Основни насоки

На организациите им користи едноставен внатрешен протокол: кому може да му се пристапи, како се чуваат доверливите информации, кога се информира раководството, кога е потребно надворешно упатување и што не треба да се прави. Дури и мала НВО може да подготви основен пат за одговор. Ова ја намалува паниката и ја намалува можноста за случајна штета.

Мапирањето на упатувањата е особено важно. Тренерите треба да знаат кои организации или институции во нивниот контекст можат да обезбедат правен совет, психосоцијална поддршка, помош за дигитална безбедност, информации за работнички права или антикорупциски патишта за пријавување. Затоа добар прирачник поттикнува подготовка пред почетокот на работилницата, а не само реакција потоа.

Минимална организациска подготвеност

Назначете одговорно контакт лице; договорете граници на доверливост; подгответе кратка листа за упатување; дефинирајте безбедни практики за чување; и информирајте ги фасилитаторите како мирно да одговорат кога учесник ќе сподели реална загриженост.

Едноставен пат за упатување

Ситуација	Непосреден одговор	Можно упатување	Белешки за фасилитаторот
Учесник поставува општо прашање	Обезбедете образовни информации	Нема потреба од формално упатување	Останете во улога на тренер
Учесник опишува мината загриженост без тековен ризик	Слушајте и разјаснете ги потребите за поддршка	ОГО, правна клиника, телефонска линија, доверлива институција	Не го туркајте да пријави
Учесник се плаши од одмазда или дигитално изложување	Дајте приоритет на планирање безбедност	Поддршка за дигитална безбедност, правен совет	Избегнувајте небезбедно следење
Непосредна опасност или сериозна злоупотреба	Следете итни и заштитни процедури	Надлежен орган / итна поддршка	Постапувајте според должноста на грижа

ПРЕДЛОЖЕНИ ФОРМАТИ ЗА ОБУКА

Прирачникот може да поддржи различни формати на испорака во зависност од времето, искуството на учесниците и организациските цели.

Формат	Предложено времетраење	Најдобра употреба	Препорачани модули
Воведна работилница	90-120 минути	<i>Подигање свест за нови групи</i>	Модул 1 + избрани делови од Модул 2
Еднодневна обука	5-6 часа	<i>Урамнотежена практична обука</i>	Модули 1-4 + краток сегмент за заштита
Дводневна обука	10-12 часа	<i>Подлабоко градење вештини и дизајн на проекти</i>	Сите модули + студии на случај + планирање кампања
Внатрешна сесија за капацитет на персонал	2-3 часа	Организациска подготвеност и планирање упатувања	Модули 2, 3 и 5

Пример агенда за еднодневна обука

1. Отворање, очекувања и групен договор
2. Модул 1: разбирање на укажувањето и правната заштита
3. Пауза
4. Модул 2: дигитални алатки и безбедно пријавување
5. Ручек
6. Модул 3: етика, играње улоги и одговор на младински работник
7. Модул 4: дизајн на кампања или активност
8. Завршна рефлексција, упатувања и евалуација

ПРАКТИЧНИ МАТЕРИЈАЛИ И АЛАТКИ ЗА ТРЕНЕРИ

Следните материјали може да се копираат во материјали за учесници, работни листови за работилници или вежби базирани на слајдови.

Листа за безбедно пријавување

- Разјаснете што се случило, што знаете директно и што сè уште треба да се провери.
- Чувајте ги доказите на безбедно место и избегнувајте прекумерно споделување копии.
- Размислете за ризиците за себе и за други кои може да бидат засегнати.
- Користете побезбеден комуникациски канал ако барате совет.
- Контактирајте доверлива организација, советник или институција кога е потребно.
- Документирајте одмазда или притисок ако се појави по пријавувањето.

Листа за одговор на младински работник

- Останете смирени и заблагодарете му се на лицето за довербата.
- Не испрашувајте и не барајте веднаш доказ.
- Разјаснете дали постои итна безбедносна загриженост.
- Објаснете ја вашата улога и границите на доверливост.
- Понудете информации, опции и упатувања наместо инструкции.
- Чувајте ги сите писмени белешки безбедно и минимално.

Прашања за рефлексивна сесија

- Што веќе веруваат учесниците за корупцијата и проговорувањето?
- Дали оваа тема може да предизвика анксиозност или реални животни загрижености во групата?
- Кои локални контакти за упатување ви се потребни пред да започне сесијата?
- Кои дигитални алатки ќе ги користите за време на работилницата и дали се соодветни?

СТУДИИ НА СЛУЧАЈ ЗА РАБОТИЛНИЦИ

Случај 1 - Злоупотреба на средства од младински проект

Волонтер забележува фактури за опрема што никогаш не била купена. Организацијата силно зависи од јавно финансирање и персоналот се плаши од штета по угледот ако прашањето стане јавно.

- Кои се главните ризици во оваа ситуација?
- Каква поддршка најпрво би ѝ била потребна на младата личност?
- Кој би бил побезбеден следен чекор?

Случај 2 - Фаворизирање при стипендии

Студенти се сомневаат дека стипендиите се доделуваат врз основа на врски, а не според транспарентни критериуми. Никој не е сигурен каде да пријави и многумина се плашат дека ќе бидат означени како проблематични.

- Кои се главните ризици во оваа ситуација?
- Каква поддршка најпрво би ѝ била потребна на младата личност?
- Кој би бил побезбеден следен чекор?

Случај 3 - Еколошка штета во заедницата

Млади активисти документираат повторено незаконско фрлање отпад во близина на локална населба. Сакаат јавно да го покренат прашањето, но се грижат за дигитално вознемирување и реакции.

- Кои се главните ризици во оваа ситуација?
- Каква поддршка најпрво би ѝ била потребна на младата личност?
- Кој би бил побезбеден следен чекор?

Случај 4 - Одмазда на работно место против практикант

Практикант изнесува загриженост за небезбедна практика и одеднаш е исклучен од состаноци и идни можности. Не е сигурен дали тоа се смета за одмазда.

- Кои се главните ризици во оваа ситуација?
- Каква поддршка најпрво би ѝ била потребна на младата личност?
- Кој би бил побезбеден следен чекор?

РЕЧНИК И ПРЕПОРАЧАНИ РЕСУРСИ

Термин	Практично значење
Укажувач	Лице кое пријавува неправилност што го засега јавниот интерес.
Корупција	Злоупотреба на доверена моќ за приватна корист или неправедна предност.
Одмазда	Казнување или притисок затоа што некој изнел загриженост.
Доверливост	Заштита на идентитетот и ограничување пристап до чувствителни информации.
Интегритет	Постапување во согласност со етички принципи, правичност и отчетност.
Отворени податоци	Јавно достапни информации што можат да поддржат транспарентност и надзор.

ЗАКЛУЧОК И СЛЕДНИ ЧЕКОРИ

Овој прирачник е дизајниран да се користи, приспособува и локализира. Младинската работа за корупција и заштита на укажувачи е најсилна кога поврзува вредности, знаење, практични вештини, дигитална свест и реалистични системи за поддршка. Тренерите се охрабруваат да ги приспособат примерите на локалните реалности, да ги преведат материјалите за учесници каде што е потребно и редовно да ги ажурираат контактите за упатување и правните референци.

Најважно е прирачникот да помогне во создавање култура во која младите разбираат дека интегритетот не е апстрактен. Тој се живее преку секојдневни одлуки, правични системи, солидарност со оние што се изложени на ризик и доверба да се бараат побезбедни патишта кога нешто не е во ред.

Презентација на организациите учеснички и нивните претставници во проектот

Наслов улога	Организациска	Улога
Zoran Dabetic	ЕРЕКА Црна Гора	Координатор
Vedran Savić	UDRUZENJE AKUSTIKUM Босна и Херцеговина	Координатор
Nermina Simoncic	ЕРЕКА Словенија	Координатор
Stefan Simoncic	ЕРЕКА Словенија	Координатор
Matej Tisaj	ЕРЕКА Србија	Координатор
Milica Nedeljkovic	ЕРЕКА Србија	Асистент на координаторот
Belma Muratovic	ЕРЕКА Црна Гора	Асистент на координаторот
Jerica Lorenci	ЕРЕКА Словенија	Асистент на координаторот
Atli Thor Fanndal	TRANSPARENCY INTERNATIONAL Исланд	Асистент на координаторот

ПАРТНЕРИ

ЕПЕКА Црна Гора (водечка организација)

Научно-истражувачко здружение за уметност, културни, образовни програми и технологија ЕПЕКА (Црна Гора) работи во Беране, рурална област со висока младинска невработеност и ограничен пристап до неформално образование. Во рамки на DigitalVSCorrupt ја координира целокупната реализација, управување и мониторинг и води национални работилници за градење капацитети насочени кон транспарентност поддржана од ИКТ и подигнување на свеста во заедницата во Црна Гора.

ЕПЕКА Словенија

Невладино социјално претпријатие активно во областа на европското граѓанство, младинската работа и инклузијата. ЕПЕКА Словенија е ко-домаќин на почетниот партнерски состанок, го поддржува управувањето и ко-развија модули за транспарентност засновани на ИКТ инспирирани од моделот ERAR; исто така е домаќин на завршната конференција и поддржува дисеминација на ниво на ЕУ.

ЕПЕКА Србија

НВО од Ниш фокусирана на млади, со силно искуство во мобилност и инклузија (вклучително и ромска и мигрантска младина). Во проектот, ЕПЕКА Србија ко-води обуки, го поддржува младинскиот дијалог Косово–Србија преку заеднички активности со СЕТ Prizren и пилотира локални кампањи за интегритет во јавните услуги.

ЕПЕКА Германија

Член на мрежата ЕПЕКА што поддржува интеркултурно учење и комуникација. Придонесува за прекугранична дисеминација, дизајн на работилници за граѓанско ангажирање и медиуми, како и документација на добри практики меѓу партнерите.

СЕТ Призрен (Косово)

Центарот за образование и обука Призрен промовира демократски вредности и младинско учество. Во DigitalVSCorrupt ко-дизајнира содржини за обука пријателски за младите, е ко-домаќин на работилници за градење капацитети во Косово и соработува со ЕПЕКА Србија за зајакнување на довербата, дијалогот и антикорупциската писменост кај младите.

Phiren Amensa (Белгија)

Меѓународна ромска младинска мрежа со силен капацитет за досег и застапување. Води дисеминација на ниво на ЕУ, поддржува мерки за инклузија во сите активности и менторира младински кампањски тимови за да допрат до разновидна публика со инклузивни наративи.

Transparency International Исланд

Донесува глобално антикорупциско знаење, практични алатки за мапирање ризици и пријавување, и ко-автор е на делови од прирачникот за младинска работа за корупција во јавните институции и патеки за отчетност.

Институт за применети истражувања за бизнис (Северна Македонија)

Го поддржува модулот „Корупција во бизнисот“ со сесии за ризици во јавните набавки, судири на интереси и заложби за интегритет кај МСП. Ко-организира национални работилници со стопански комори и претприемачи.

QENDRA (Албанија)

Граѓански центар ориентиран кон млади што ги вклучува заедниците во неформално образование и граѓанско дејствување. Води работилници за градење капацитети во Албанија и придонесува со студии на случај за интегритет на локалните услуги.

Europe for You (Чешка Република)

Европска граѓанска организација со искуство во комуникација и младинска мобилизација. Ко-дизајнира кампањска лабораторија, поддржува креативни формати за дисеминација и визуелно раскажување приказни.

FEIO (Полска)

Образовна и outreach фондација што придонесува за дизајн на активности засновани на истражување, брзи анкети и алатки за пред/пост евалуација приспособливи за младински средини.

AKUSTIKUM (Босна и Херцеговина)

Културна организација што користи креативни медиуми и аудио-визуелни методи. Ко-води три „видео-симулациски“ резултати (јавен сектор, бизнис, свиркачи), вклучително и сторибординг и младинско ко-создавање.

LIDSK (Турција)

Организација за младински развој фокусирана на граѓански вештини и дијалог. Домаќин е на работилници за градење капацитети во Турција и придонесува со фасилитаторски методи за разновидни групи.

Arcigay (Италија)

Национална граѓанска организација со експертиза во образование засновано на права и фасилитирање безбедни простори. Придонесува со стратегии за инклузија, етички протоколи и кампањски пораки за еднаквост и интегритет.

Сите партнери соработуваат преку месечни координациски повици, заеднички обрасци и заеднички мониторинг посети.

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

DIGITAL VS CORRUPT

